

2480. 2m. 2

DE VOTO ET VOTI REDEM-
ptione Assertiones.

Quas.

DEO OPT. MAX. DVCE
Præside.

NOBILI, CLARISSIMO

CONSVLTISSIMO QVE VIRO, DO-
MINO FRIDERICO M. ARTINI, I. V. D. S. A.
cri Casarei Palatij Comite, nec non Sac. Caf. Mai.
& reliquorum Serenissimorum Austria Archi-
ducum Consiliario, &c. atque in vetustissima
Friburgensium Academia Profes-
sore Canonum prima-
rio.

Publici exercitii causâ Ventilandas propo-
net tueriq; conabitur. 17. Septemb.
hora, locoq; consuetis,

STANISLAVS ZYKOVSKI.

FRIBVrgi BRISGOIAE,

Apud Iosephum Langium.

M. DC. VIII.

ILLVSTRI ET GENEROSO
DOMINO DOMINO PETRO COMITI A RVSTZA
Branitzki Castellani di Biocensi, &c. Domino & Pa-
trono suo observandis.

STANISLAVS ZYKOWSKI.

S. P. D.

QUoniam multa ab iis, qui actiones vitæ humanæ, sub certam aliquam mensuram, & justitiæ regulam comprehendere voluerunt, Divinitus inventa, atque instituta sint *Illustris ac Generose Comes*: tum non minori admiratione illud mihi dignum visum est, dum iis, qui propter imbecillitatem aliquam, se ipsos tueri non possent, facultatem ab aliis defendi, petendi, ipsisque jus & potestatem eos defendendi, concedi animadvertirem. Eâ enim ratione, non modò privatorum commodis, sed Rebus ipsis Publicis, earumque foelicitati, dum omnis injuria materlitium propellitur, iniquitas fons & origo mali detegitur, justitia pax populi, & tutamen patriæ administratur, consultum esse, nemo est qui non judicet. Quo fit ut nullum tam abiectum esse putem, nullumque ita de rebus suis desperasse, qui non animum aliquando erigat, & licet viribus destituatur, spe defensionis tamen fulcrus, ad portum sibi propositum pervenire anhelet. Quod etiam mihi exemplo meo comprobatum esse videtur. Dum enim disputationem hanc publicè propositurus essem, in fronte, ob imbecillitatem meam, non posse me iis, qui audaciæ aut temeritatis arguere vellent, satisfacere, proindeque patrocinio alicujus indigere, animadvertēbā. Sed cujus opem hac in parte implorare deberem, tum tenuitate tum pudore aliquo, illud in mente agitans, *Turpius eiicitur quam non admittitur hospes*, præpeditus, humilia potius quam, alta animus meus satagebat.

Quo in negotio illud Philosophi, eos qui se magis quàm necesse sit abjiciant reprehendentis, & nonnisi segnissimi, torpere cum se ad profectum invitatum opinetur, esse afferentis, occurrit. eodq; commotus animum erigere cepi; nec diutius cunctatus, te *Illustri & Generose. Comes* alloqui volui id unum exoptulans, ut in fronte disputationis hujus mee, Illustre tuum nomen me præfigere patiaris; tùm ut assertiones hæ, per se satis obscuræ, à nomine tuo lucem accipiant, tùm ut ego patrocínio tuo munitus, cursum hunc superatis omnibus obtrectationum, invidiæque procellis, tantò facilius, & felicius conficiam, quãtò majora pericula in eo mihi inesse videam. Quod ut facerẽ, adductus sum, partim amplitudine Illustris. Familię tuę; partim de tuis virtutibus singulari existimatione; partim tui erga me, quẽ his in partibus abundẽ cognovi, propensi animi voluntate. Quæ omnia mihi semper tanta visa sunt, ut illa nonnisi admirari me posse, animumq; meum Poëtam illum singulariter expressisse putarem. *Digna hac quæ carmine Phæbus, Pan calamis, fidibusque Linus, modulantibus Orpheus, concinerent.* Quis enim Majorum tuorum seriem percensere? quis eorum laudes, & encomia enumerare? quis fortissimẽ gesta, prudentissimẽ acta, sapientissimẽ patriæ consulta, pro dignitate in mediũ proferre posset. Magnum ille certẽ Illustris. Fortis. Prudentissimorũq; virorũ cathalogũ, nõ parvã hac prosphoneti, sed libro grandi, comprehendere velle attentaret. Venirẽt enim huc, qui bello clarissimi existentes, maximam patriæ opem præstiterunt; eam ab invasione & vastatione hostium, jam armis, jam viribus prudentiæ & consilio junctis, incolumem conservãrunt, atq; ut sua virtuti, & meritis merces redderetur, in maximas dignitates evecti, summã rerum gestarum gloriã claruerunt. Venirent & hi qui pace gaudentes, & animo à strepitu armorum, ab incommodis militiæ, à belli periculis avocato, maturo cõsilio, gravi judicio, haud vulgari prudentiã, non minùs cæteris patriæ profuerunt, atque in summo Senatorii ordinis gradu subsistentes, Senil

Regi-

Regibus suis quã cõsilio, quã operã, quã fidelitate opus fuerat, præsto affuerunt. Venirent & ij, qui utrõque genere ita excelluerunt, ut pacẽne, an bello clariores extirissẽt, in dubium non sine injuriã vocari posset. Quæ omnia in Illustris. Castellano Biecenſi Parente tuo repræsentantur. Ille enim vix dum annos attigerat juveniles cùm indole ejus cõsideratã, spererum rectẽ gerendarum de ipso conceptã, animo generoso, & ad omnia sublimia nato præviso, ad publica munia obeunda, & administranda, ut ad ea quæ jam ipsi fortuna à Majoribus suis contulerat, gloriæ indicium hominos, adderetur, vocatus est. Quo autẽ primis quasi primordiis, ad majores difficultates tolerandas magis industrius, periculãque subeunda fortior efficeretur, Præfecturis Provinciarum (Capitaneatus nostri vocant) exornatur. Vbi ci jura nõ in opidanos trãtũ, sed in illas latẽ patẽtes Provincias, ad eodẽ ipsum Equestrem ordinem dicere, Tribunalia iudiciorum exercere, rebellium audaciam reprimere, plures ab eo delegatos habere, liceret. In quibus obeundis, dum ejus non modò propensam, sed etiam indefessam laboribus mentem, cæteri animadvertissent, sæpius ad alia applicare conati sunt, atque ut in generali Procerum Regni, S. que R. M. conventu suam Provinciæ illius omnium personam repræsentandam suscipere vellet, exoptularunt, & quicquid statueret, id se ratum firmũque habituros voluerunt. Quæ omnia ille ita gessit, ut neque labor in negociis, neque fortitudo in periculis, neque industriã in agendo, neque celeritas in conficiendo, neque consilium in providendo, à quoquam desideraretur. Quo effectum est, ut S. R. M. eum altiora conscendere, in numerũque eorum, in quorum consiliis totius cardo Reip. versatur, Senatorum connumerare voluerit. Redditã est sua virtuti merces, laboribus promeritum præmium, gloriæ debitus honos, altiora conscendit, summis adæquatur, Senator regni magnã cum expectatione omnium efficitur. In eo quantã fide, quantã facilitate, quanto ingenio, quantã humanitate, quanta au-

thoritate omnia administravit; testes sunt graves in judiciis
latis, consiliis adhibitis Reipubl. bono propagando, senten-
tiæ. Testis est illa, quæ proximè superioribus annis, ad S. C. M.
nec non ceteros Sereniss. Archiduces Austriæ, in negociis
tam Reipubl. quàm S. R. M. sibi commissa, magnâ cum ad-
miratione, maiori celeritate, summâ fidei observatione cõ-
fecta legatio. Testis est ille ipse eandem legationem, inter
tantos Principes amicitia, & sanguinis nexus subsequutus.
Testis est labor ille invictus, quo plurimorum, interea tem-
poris tumultuantium, animos à pravis consiliis, aut severi-
tate compescuit, aut præsentia extinxit, aut optimos quos-
que prudentia confirmavit. Testes sunt ij omnes, qui eum in
hac tempestate, & rebellionis incendio, ab iis, qui optimè
patriæ consultum esse voluerunt, nusquam recedere S. R. M.
assistere, quâ consilio, quâ armis, qua viribus opus fuerat,
malevolorum conatus expugnatum ire spectarunt. Sed ne
ego ultra propositum aut vires meas quidpiam attentare
videar, subdicebo. Illud unum addam, te summo loco na-
tum, summo patre, summa majorum gloria exornatum, do-
tibus naturæ ita relucere, ut me etiam invirum in admiratio-
nem sui rapiant. Quis enim tuam ætate hac, in vultu, mori-
bus, verbis, rebus agendis, firmam & constantem animi gra-
vitatem? Quis gravi cum moderatione comitatem? Quis
erga honestissima literarum studia prosequenda fervens de-
siderium? Quis, quod maximum omnium est, Divini nu-
minis cultus sinceritatem non admiretur? Quis tecum a-
liquando, vel minimum conversatus illam amicitia & a-
moris hominum conciliatricem. humanitatem, prædicare
non vellet? Ea, siquidem non alios tantum, sed Te ipsum
etiam vicisse diceris, dum tam comiter, submisse, placide
cum omnibus conversaris, ut nulla in re, à quopiam te vin-
ci aut superari patiaris. Quod dum perspexissent Illustriss.
parentes tui, naturæ majori subsidio esse voluerunt, atque
in exeras nationes, quò majori thesauro tam in literarum
studiis, quàm in naturæ, ad omnem virtutem capeffendam,
innatis

innatis igniculis expolitis, iis opulentior redeas, miserunt.
Ne autem quidpiam deesse videretur, Nobilem & Reve-
rendum Dominum Ioannem Krusinski, virum pietate insi-
gni, iudicio accurato, doctrina singulari, omnium virtu-
tum genere prædito, quò rectius ab eo tibi omnia, quæ se-
quenda, quæque fugienda essent demonstrarentur, adjun-
xerunt. Eo jam ductore, sic cursum tuum conficis, ut non
modò Præceptoribus tuis, quorum opera in profectu stu-
diorum tuorum singulari, hætenus usus, commilitonibus,
aut domesticis, quibus cum conversatus es; sed etiam prin-
cipibus ipsis, in quorum præsentia, eorum Provincias inco-
luisti. te summè charum exhibueris. Hi enim ut te sibi sin-
gulariter commendatum acceperunt, sic generosa tua in-
dole cognita, à se amatum habere, id ipsumque omni ratio-
ne demonstrare voluerunt. Et sic equidem, ut te Poëta ille
mihi expressisse. *Vt quisque filium suum vult esse, ita est*, videat-
ur. Sed nec hic mihi diutius. nō mediocriter piculū succū-
bendi, aut ea, quæ per se clara sunt, obscurandi pertimescen-
ti, immorandum censeo. Faxit Deus Optimus Maximus,
ut confecto hoc studiorum peregrinationisque tuæ (quam
ulteriorem jam propositam tibi habes) curriculo, in sola-
tium Parentum, gloriam Familiæ, ornamentum Patriæ, so-
spēs & incolumis revertaris. Vt autem eodem unde egres-
sus sum revertar, non possum non gaudere, qui te, talemque
patronum mihi elegerim. Spero enim, me tuo patrocinio
munitum, omnes etiam gravissimas procellas feliciter præ-
ternavigaturum: Spero hæc, vel minima grati animi mei
pro tuis erga me immensis meritis, ac incredibili benevo-
lentiâ, qualiter qualiter responsurum: spero meam hanc in
te observantiam, atque studium magis de te merendi non
improbaturum. Quod dum obtinebo, Dionysiodo-
rum illum, gloriari, quod nemo pulsus suos, neque in tri-
remi, neque ad fontem audisset, quemadmodum Ismenia
solitum, ad exemplum mihi proponam: eaque ratione,
etiam si

etiam si reliqui conatus meos, temeritatis aut audaciæ ac-
cusaturi essent, dummodo à te non improbentur, animum
meum dejici non committam. Vale felicissimè nobis &
Patriæ.

Friburgo Brisgoiæ IV. Idus Septemb
Anno Domini M. DC. VIII.

DE VOTO ET VOTI REDEMPTIONE

Affertiones.

THESIS I.

Votum à voluntate dictum, *a* tanquam à primo
movere intellectum, *b* dividitur primum in cō-
mune seu necessitatis, quod sc. est de necessariis
ad salutem, & omnibus Christianis commune,
c & singulare seu voluntatis, quod quisque pro suo arbitra-
tu concipit. *d*

a S. Th. 2a. 2a. quest. 88. & in 4. dist. 38. *b* idem 1. 2a. quest. 9. art. 1. *c* Tale quid est baptismus omnibus Christianis necessarius, *c. maiores* S. ad id ext. de baptismo *c. firmissime* dist. 4. Mat. 18. *d* Magist. in 4. dist. 38. Hostien. Palud. ibid.

II.

Et de communi nobis hic non erit sermo. Singulare au-
tem quod tam institutione, quàm obligatione est juris Di-
vini, *a* declaratione autem juris positivi, sic definiri com-
modè potest, alicujus excellentioris boni, Deo facta, *b* libe-
râ voluntate, præviâ deliberatione *c* religiosa promissio, *d*

a Luc. 1. Mat. 19. 1. ad Timoth. 5. Bellarm. tomo 1. controvers. 5. lib. 2. cap. 33. & seqq. De monachis, *b* S. Th. loc. cit. & in 4. dist. 35. art. 1. quest. 1. Navarra cap. 1. num. 25. *c* Ioan. Andr. in c. dudum, ubi gl. de convers. coniug. Abbas in c. sicut, de iurciurando, & c. li-
teraturum h. n. t. *d* Deuter. 23. Eccles. 5. displicet ei stulta promissio,

III.

Hanc autem bonam esse, & partibus suis integrantibus
& essentialibus constare, patet. Promissio enim vim gene-
ris obtinet, cæteræ particulæ tum formā, tum materiam in
se concludunt. *a*

a Navarra P. 2. decreti cap. 12. num. 24. Arch. inc. qui bona ubi gl. 17. quest. 1.

IV.

Cum autem promissio sit deliberata, & spontanea fidei obligatio, facta alteri de re quapiam bona, & possibili, sequitur ad votum quod sub promissione continetur, quinque esse necessaria; plenam primum deliberationem, & attentionem, a tum liberam seu spontaneam voluntatem, b deinde intentionem sese obligandi, c præterea rem gratam promissario, d denique facultatem ex parte promittentis ad obligandum sese e adesse debere.

a Navarra d. loc. cap. 18. nec opus est morosa deliberatione, sed sufficit ea, qualis requiritur ad peccatum mortale D. Th. loc. cit. b arg. c. perlatum, & c. Abbas, de his que vi metusve. c. utilem 22. quest. 2. c. innocens, 22. q. 4. c. Dominus. 23. quest. 4. c. Shothus lib. 1. de iust. & iur. quest. 1. art. 2. Verba enim honoris non obligant c. cum venissent §. illud. de institut. l. 1. ff. quarum rerum, & arg. a contrario l. penul. ff. de furtis. Sanchez Molyn. de iust. & iur. disp. 262. arg. l. si per errorem ff. de iuris. om. iud. l. 2. ff. de iudijs l. non idcirco c. de iuris & fact. ignor. d. promittere enim alteri quod ei displicet est minari Sylves. verb. votum. 1. e In quibus enim se quisquam obligare non potest, nec ea vovere potest. a.

V.

Nec desunt qui ad substantiam voti, promissionem esse necessariam negent, soloque proposito votum perfici posse affirmant, a quorum sententia nihil remorante, ad voti complementum, promissionem esse necessariam affirmamus. b

a Palud. in 4. dist. 38. quest. 1. & plures alij apud Sylves. b Bonavent. in 4. dist. cit. Abbas in c. literaturam. h. n. t. c. quod autem 22. quest. 2. & passim recentiores Deuter. 23. Eccles. 5. vers. 3. Molyn. d. disp. argum. l. obligationum ff. de action. & oblig. & l. si ego ff. si cert. pet.

VI.

Votum sic definitum dividitur primo, in votum tacitum dum voluntarie aliquid agitur, cui votum est annexum a & expressum,

quod verbis disertis exprimitur. b Deinde in votum reale, quo res externa, personale quo persona, & mixtum, quo utrumque simul promittitur.

a Ordines enim sacros suscipientes, tacite voverunt c. Diaconus c. presbyteris. c. quando. dist. 27. gl. in c. Beata Maria 27. quest. 2. b voverentibus, c. si nupserit c. Virginis dist. 27. c. quid ergo. 11. quest. 3.

VII.

Deinde dividitur in conditionale, sub appositâ aliqua conditione, & absolutum. Et illud quidem aliud est poenale, dum aliquid in poenam delicti vovetur: estque vel simplex ad poenam tantum præstandam obligans, vel duplex ad poenam & rem votam; aliud non poenale, non in poenam delicti, sed sub aliâ conditione factum.

VIII.

Dividitur præterea in solenne quod susceptioni status immutabilis adiunctum est, & in ordinibus, aut ingressu religionis approbatæ continetur. Et simplex, quod hisce solennitatibus caret. a

a Dd. communiter c. unico de vot. in 6. & patet ex constitut. Gregor. 13.

XI.

Hæc autem duo inter se differunt, tum quod hoc sit tantum simplex promissio alicujus boni, illud autem realis tractatio; tum quod hoc matrimonium contrahendum impediatur, contractum non dirimat, illud autem & contrahendum impedit, & contractum dirimit a.

a c. meminimus, c. consuluit, c. rursus. Qui Clerici aut voverentes c. Gonsaldus 17. quest. 2. c. Virgines dist. 27. c. Virginibus, & multis aliis, 27. quest. 1. Vasa enim Domini in se contaminarent, c. decernimus dist. 28. gl. in d. c. rursus.

X.

Iam verò omne votum obligationem inducens, necessario esse de bono meliori, & quod facere melius est, quam omittere a proindeque cadente, non tantum sub consilio,

sed etiam præcepto, tam ex naturâ ipsius voti, quàm illud recipientis manifestum est b.

a patet ex eius definitione b Durand, in 4. dist. 38. quest. 2. & Richard, ibid. Genes. 28. vers. 20. Vovit Iacob se culturum verum Deum, & non Deos alienos D. Th. 1. P. quest. 3. art. 3. & quest. 6. per totum.

XI.

Vovere bonum dupliciter possumus, vel ut de re quæ Deo promittitur, vel ut de re quæ Deo petitur, a primum si habeat suam materiam, & alterum si ad bonum finem b quin obliget extra controversiam est; sin autem ad malum, in peccatum inducit, magisq; in eo placet transgressio quàm ad impletio. c

a Richard, qui propterea in definitione voti addit, ob bonum finem, Sylves. & alij ab eo allegati b ubi enim eadem ratio militat, ibi idem ius statuendum l. de quibus ff. de legibus. c. c. à malis, & c. seq. ubi Archid. & gl. 23. quest. 4. c. in malis, c. unusquisque c. si aliquid 22. quest. 4.

XII.

Votum in re malâ illicitâ a adiaphorâ (quod frequens esse in sexu foemineo, magisque sortilegij quàm voti naturam sapere attestatur Sylvester) b maioris boni impeditivâ, in detrimentum suâ vel proximi personæ c vergente, non modo non obligat, sed in ejus expletionem peccaretur.

a Archid. post pet. de Palud. vovere enim alterum occidere præcepto decalogi adversatur. b Additio ad Panormit. in c. literaturâ h. n. i. Eccles. 5. c. Navar. cap. 12. num. 21. Covar. c. quamvis de pactis in 6. p. 1. §. 6. num. 7. Bellarm. d. loc. c. si vero de iuram. c. si non licet. 23. quest. 5. c. 1. 22. quest. 4. c. qui vult, dist. 8.

XIII.

Sed si fiat opus in differens, pro illo tempore quo vovisti, postea autem fiat bonum, an ad illud obligeris? Dicendum puto, si quod promisisti non fuit Deo gratum ab initio, te nec postea obligari, a Si verò alicujus boni intuitu vovisti, unde Deo gratum esset causa simpliciter cessante liberaberis, im-

ris, immutata autem, & boni illius impeditiva, minimè.

a Quod enim ab initio non valet, nec tractu temporis convalescit. l. cetera §. 1. & 2. ff. de legib. l. 20. ff. de reg. iur. c. non firmatur de R. I. in 6. instit. §. 1. de exhered. lib. c. 1. de sponsal. impub. in 6. c. 1. §. 1. de prohib. feud. alien.

XIV.

Si bonum ex causa voveatur, illa cessante num. maneat obligatio dubitatur? Nos, si causa erat finalis ob quam voveatur, eâ non extante non obligari. a Si verò impulsiva & inductiva, (quod etiam dicendum si de causâ ratione discerni non possit) licet cesset, obligatum, qui vovit manere, dicemus. b

a Panorm. in c. magna h. n. t. c. cum cessante de appo cond. arg. l. Vranus ff. de fideiussor. l. pluribus. §. si placeat, ubi Bart. ff. de verb. oblig. b arg. c. ex parte de convers. coning. l. quicquid ff. de verb. oblig. d. c. cum cessante.

XV.

Votum metu factum, si metus inferatur ab homine eam ob causam ut voveatur, ipso jure erit nullum, a Si verò à casu, naturâ, Deo proveniat, suum robur habebit. b Hinc captus à Turcis, metu carceris, ægritudinis, naufragij, &c. vovens c ut promissioni satisfaciat curabit.

a c. verum, c. si verò de iureiur. c. 1. de his que vi met. Panorm. in c. cum locum de sponsal. l. metus autem ff. quod met. caus. b c. Porrectum. c. sicut de regul. c. 3. de renunciat. c. accepta. c. solite de rest. spol. d. l. metus autem. c Covar. de sponsal. p. 2. cap. 3. §. 4. num. 13. & 16.

XVI.

Quid verò de eo, qui furore subito percitus aut ebrietate obrutus vover, dicendum sit ambigitur? Dicemus, irarum a aut bene potum b etiâsi voveat ingressum religionis, dum modo id tam subito fiat, ut non fecisset per deliberationem, ad peccatum mortale sufficientem, voto non teneri. c

a c. si quem. §. notandum. 2. quest. 1. c. illa prepositorum, 21. q. 3. arg. l. quicquid ff. de R. I. l. divortium ff. de divortio. c. si quis trahitur 2. q.

rus 2. quæst. 4. Felin. in c. sicut, de iureiur. gl. in c. dudum de conuer-
coniug Sylvest. verbo ira b S. Th. in 4. dist. 17. quæst. 2. artic. 2.
Ebrinus enim & furiosus aequiparantur. c. illud quoque, & ibi gl. No-
uel. 74. quibus. mod. natur. effie. Panorm. in c. 2. h. n. t. c. Deus enim
vult voluntarium militem. c. non est. 15. quæst. 1. c. Sicut. de regul.

X V I I.

Qui non unum, sed duo emisit vota, si in secundo non
recoluit de primo, quod si fecisset, excepisset, tenetur ad pri-
mum tantum. a Si vero in secundo recoluit, nec excepit ad
utrumque; b quod si sit impossibile servabit maius, c
& de minori secundum arbitrium prælati satisfaciet, d

a arg. c. quemadmodum, §. illud de iureiur. & l. obligationum
ff. de act. & oblig. b c. commissum de sponsal. c. quod semel, de R. I.
in 6. c. regula. eod. l. qui proprio ff. de procurat. l. si communis. ff. de
noxa. c. arg. l. 1. §. si stipulati ff. de verb. oblig. l. qui quartam. ff. de
legat. 1. l. si qui cum, ff. de excep. rei d S. Th. in 4. dist. 38.

X V I I I.

Vovens aliquid ad certam diem, & non satisfaciens, te-
nebitur alia die votum implere. a Ad duo enim est alliga-
tus, b alterum ad faciendum, alterum ad hunc diem, nisi
forte vovens non habuerit animum obligandi sese, tantum
ad diem determinatum, quo casu, alio c licet peccaverit,
excusabitur.

a c. pertuas. h. n. t. Concil. Trid. sess. 24. cap. 1. de Regul. c. ex par-
te de conuers. coniug. c. porrectum de Regul. b arg. c. cum, dilecti de
dolo & contum. l. Celsus. ff. de arbitr. l. si quis stipulatus, ubi gl. ff.
de verb. signific. c. Obligatio enim voti non à verbis, sed à mente
descendit. Pan. in c. si vero de iureiur. l. cum virum, C. de fideicom.

X I X.

Peregrinationem quisquam vovit post annū, ante illud
tempus infirmatur lethaliter, critne ei necessaria commu-
tatio? Nos cum D. Th. omne impedimentum quod si ha-
buisse à principio, impediret votum, si oritur post factum
habet auferre obligationem voti, afferente, commutationē
ei non esse necessariam arbitramur. a

a Panor

a Panorm. in c. qui bona 17. quæst. 1. Sylvest. verb. votum 2. §. 6.
X X.

Idem dicendum erit nobis de vovente peregrinationem,
etiam in terram sanctam, solius religionis gratiā, impedi-
mento superveniente nō teneri eum id per alium explere, a
nisi forte sit in mora vel culpa, b secus tamen si pro subsidio
eius voveat, tum enim tenebitur omni meliori modo, quo
poterit impendere subsidium etiam per alium. c

a c. ad nostram de iureiur. c. Beatus 22. q. 2. gl. in c. non est h. n. t.
b c. sicut de sponsal. arg. l. nemo ff. de verb. obl. & l. servum l. qui
Romæ eod. gl. in l. si maritus. ff. solut. matrimonio c. brevis. c. quando
de iureiur. Innoc. in c. Scriptura. h. n. t. qui addit etiam si de hoc non
disponeretur, teneri tamen heredem, si hereditas sufficiat ad experi-
sas prestandas.

X X I.

Vovisti te non amplius voturum, num obligeris? Mimi-
me, a si tamen facilius sis in vovendo, vovēre potes, te non
amplius voturum, nisi re cum prudenti viro comunicata, b
quod si transgressus fueris, peccabis quidem, sed & ad poste-
rius votum obligaberis.

a Absolutē enim melius est vovēre quā omittere, Scriptura
id consiliente, dicitis locis ad thesim. 2. & D. Th. d. loco. b idque ob
periculum transgressionis, Deut. 23.

X X I I.

Vovisti te initurum matrimonium, ad illud ne teneberis?
Si id absolutē feceris, minimē, si verō cum hac paupercula,
aut fornicaria, ad eliberandam eam ex paupertatē, aut pec-
cato, equidem obligaberis a ut hanc potius & non alteram
ducas, si tamen eam voluntatem deponas, & celebs vivere
velis, voto liberaberis.

a c. inter opera de sponsal. c. non est culpandus 32. q. 5. c. tria sunt;
dist. 45. c. non solū 33. q. 8. t. regū 16. X X I I I.

Idem pleriq; dici volunt, si te continere non possis, & sic
ad evitandū peccatū matrimoniū voveas, a Sed nec id abso-
lutē validum esse, nisi ex suppositione, si se alia remedia cō-
tra carnis tentationes adhibere nolis b torpore autem ex-
cusso, & aliis mediis streptis, voto liberaberis.

a *Calet. quest. 88. art. 2. Navar. cap. 12. num. 43.* b *Tunc enim obsequendum erit Apostolo. 1. Cor. 7. v. 9.*

XXIV.

Facere aliquid ex voto animo colendi Deum, non modo bonum est, sed etiam cum habeat duplicem a laudem, alteram ex se, alteram ex affectu religionis multo melius quam sine voto.

a *gl. in c. iam nunc 28. quest. 1. unde Anselm. lib. de similitudinibus inquit, eum similem esse donanti, non solum fructus arboris, sed etiam ipsam arborem, D. Th. loc. d. Psal. 75. vers. 12. Deuter. 23. vers. 1.*

XXV.

Obligationi ex voto supervenienti, unusquisque satisfacere tenebitur, & si votum fuerit purum, & absolutum, ut obligatio incepit statim, sic & ille tenebitur ad statim, a si autem ad tempus vel sub conditione dicetur. I.

a *Panorm. in c. non est voti, h. n. t. c. 2. 27. quest. 1. arg. l. cum qui ff. de verb. oblig. l. quamvis. C. de transact. l. iuris gentium ff. de pactis. Bart. in l. Iulianus ff. de cond. indeb.*

XXVI.

Conditio duobus modis sumitur, late & strictè, hæc est dispositionis (actus, quo quis promittendo contrahendo, disponit) suspensio, ex incerto futuro evenitu, in quæ ejus dispositionis facta est collatio, a illa non propriè conditio dicta, b omnis autem exprimitur per conjunctionem si, vel ejus æquipollentem. c

a *Shotus in 4. dist. 29. quest. 2. art. 1. Molyn. disp. 206. l. institutio ff. de condit. & instit. l. itaque ff. si certum petatur. b l. cum in secundo ff. de iniust. rupt. Instit. §. conditiones, de verb. oblig. c l. si finito ff. de damn. infe. l. cum pater ff. de leg. 2.*

XXVII.

Vovens sub conditione honesta, & possibili, nec aliter se intendens obligare, quam post eventum illius, impletâ conditione incipiet primum obligari a quæ si non extiterit, nec ipse ulli obligationi subjicietur: b ni forte suâ culpâ conditionem impleri nolle. c

a *c. non*

a *c. non solum 32. quest. 8. c. verum de condit. app. c. olim de re sit. spol. Medyna de reb. restituen. quest. 23. b arg. c. Abbate in fine de verb. signif. c. generaliter 16. quest. 1. & 15. quest. 2. c. suggestu de decimis, l. ultima ff. de restit. mil. l. 2. §. ult. ff. de donat. c. c. quod ad nos dist. 47. c. faciat 22. quest. 2. c. de occidendis, 23. quest. 5. c. Ephesius dist. 43. Richar. arg. c. sicut, & c. de illis de sponsal. l. iure ff. de R. l. gl. in l. de unoquoque ff. de re iudic.*

XXVIII.

Idem dicendum in conditione appositâ generali a Si vixero: si potero &c. Hæc enim semper intelligitur, etiam si non apponatur; at diversum in impossibili, tã de jure, quàm de facto, b quæ ut in contractibus civilibus, c sic nec in voto pro adiecta habetur.

a *c. Beatus, c. ne quis 22. quest. 2. c. Beata Maria §. cum ergo 27. quest. 2. c. unusquisque 22. quest. 4. l. ult. ff. qui satisd. cog. b c. ult. de pactis. c. Abbati distin. 54. l. que sub ff. de condit. & instit. l. inter stipulantem, l. generaliter ff. de verb. obl. l. Hæc semper, de condit. & instit. c. c. ult. de cond. appo. l. reprehendenda C. de instit. & substit. l. cum secundo ff. de inst. rup. l. impossibile ff. de R. l. l. non solum ff. de act. & obl.*

XXIX.

Qui vovit ad bonum finem, de re bonâ, sub conditione turpi, si in pœnam eventus cōditionis illius voveat, ea subsequuta obligabitur a si verò eam tanquam finem proposuerit, b votum nullum esse potest.

a *Richard. d. c. ex literis, Angel. Sylvest. verbo votum 2. §. 2. b Malach. 1. vers. 8. graviter reprehenditur, qui victimam claudâ, cecâ &c. Deo offerebat, ergo &c. c. in malis 22. quest. 4. & de R. l. in 6. arg. l. iure gentium ff. de pactis, l. veluti, l. stipulatio, l. si plagij, l. si stipuler. ff. de inutilib. stipulat.*

XXX.

Vtrum vota unius obligent alterum, v. g. Patris filium, testatoris hæredem discepratur? nobis eorum ratio placet, qui ad vota realia, nisi ante mortē voventis perfoluta fuerint, hæredem de bonis suis, ea præstare debere hortantur.

a à votis verò personalibus eum liberum esse volunt. b

a c. *heredes de testam. c. rationi, c. qui sentit de R. l. in 6. c. filius, c. de lapsis. 16. quest. 7. c. 1. de sepult. l. un. C. de caduc. toll. c. ubi 7. quest. 1. c. charitatem 12. quest. 2. l. 2. ff. de pollicit. quorum ratio est, qui enim succedit in bonis, defuncti, par est ut & in oneribus. b Merè enim personalia non transgrediuntur personas, c. petisti 7. quest. 1. c. 2. de auctor. & usu l. 1. §. si heres ff. ad Trebel. Bart. in l. fin. ff. de contrah. emp. l. aris C. de donat. l. fina. C. de hered. act.*

XXXI.

In votis mixtis tantum illa quæ realia sunt præstabit, a quòd si hæres simpliciter & indistinctè promissit, & assensit votis implendis, indistinctè ad omnia obligabitur; b nisi forte promississet sub spe adeundæ hæreditatis, & postea adire non posset, vel nollet, tunc enim excusabitur. c

a c. *Covar. lib. 1. var. res. cap. 14. num. 16. b c. licet h. n. t. Dominus enim exigit oblatum, quod non exigeret offerendum, c. nuptiarum 27. quest. 1. c. anima 13. quest. 2. c. si aliquis 26. quest. 6. arg. l. veteris, C. de com. stip. l. si ego §. 1. ff. de iure dot. l. cum à matre, C. de rei vind. l. si ab eo C. de negoc. ges. c. Innoc. in c. quod nuper his & d. c. licet h. n. t.*

XXXII.

Quòd si sic promittens non exequeretur faceretne contra vorum? Minimè, peccaret tamè partim cōtra religionē, non solvens quod Deo debetur, partim contra obligationem, quā defuncto se obstrinxit, vel tacitè vel expresse, & cō nomine hæreditatem adiit. a

a c. *Covar. c. quamvis P. 2. §. 4. num. 5. Gomez. var. res. cap. 8. num. 1. argum. l. 1. & l. ob causam, l. propter incendium, l. pactum ff. de pollicit. ubi dicitur, homini promittens actione conveniri potest, ergo & c. Deus enim solus est voluntatis agnitor. 1. Reg. 16.*

XXXIII.

In tali peccato persistens, nec solvere volens, cogi poterit, per eum cui in voto jus est quæsitum, a idque interpellando

lando officium Episcopi, b qui eum sub privatione hæreditatis, c aut si eam jam sponte adiisset sub excommunicatione, d ad persolvendum id, quod debet, adducet.

a c. *ex parte de censib. arg. l. 1. & 2. C. communia de leg. l. nam hi. ff. de condit. indeb. c. locupletari, de R. l. in 6. b c. cum deputati, de iudiciis. c. requisisti de testam. c. d. c. licet, c. Sylvester. 11. quest. 1. l. fin. C. de fideicom. Navar. cap. 12. num. 26. d est enim illa personalis obligatio, c. pœna de R. l. in 6. l. Diuus. ff. de lege Cani. de fals. l. debitor ff. de verb. sign. l. sicut C. de oblig. & act.*

XXXIV.

Sed & tacitè quandoque vovemus, dum nos statui huic cui votum est annexum essentialiter, dedicamus, licet de eo in specie nihil cogitaverimus, a Sic ingressi religionem approbatam, ordinib. sacris initiati, voto adstringuntur, nec ad nuprias transire possunt. b

a *Qui enim vult antecederes vult & consequens l. ad rē ff. de procurat. b c. ex literarum c. de diacono, c. meminimus, Qui Clerici vel ven. c. quod votum de vot. in 6.*

XXXV.

Religionem ingressi (qui est status hominum, ad perfectionem Christianam, per paupertatis, obedientiæ, & castitatis vota tendentium) alii sunt monachi, soli contemplativæ vitæ dantes operam; alii religiosi qui non solum contemplativam, sed etiam vitam activam ducunt, a omnes voto tenentur.

a c. *1. 16. quest. 1. ubi gl. Panorm. in c. ex parte de post. Sylvest. verb. religio §. 1. Bellarm. tomo 1. §. contro. lib. 2. de monachis.*

XXXVI.

Vorum emissum si frangatur voluntariè, contraeundo ei de quo est factum, est peccatum mortale, cumque ad infidelitatem pertineat, gravius quàm transgressio iuramenti assertorii, a si autem casu accadat, secundum intentionem peccantis, accipiet malitiam ejus circa quod versatur. b

a c. licet, c. magna §. & quidem h. n. t. c. quidam, de Apostat, c. non observetis 26. quæst. ult. c. Beatus 3. quæst. 4. c. resuscitatus de pœnit. dist. 1. c. in eo 32. quæst. 4. S. Th. 2a. 2æ. d. loco, asserens votum inniti fidelitati iuramentum reverentia. b Aëtus enim accipit malitiam ab obiecto, S. Th. 1. 2. quæst. 20. Navar. c. 12. num. 33.

XXXVII.

Iam quinam vovere possint dispiciamus, & primum Episcopus ingressum religionis, ut expleat, vovere non potest, nisi cum licentia Papæ, a Pari ratione nec votum longæ peregrinationis, b per quam eum contingeret ab Ecclesiâ diu abesse. Si tamen fecerit solvet expensas, laborem orationibus, vigiliis, Eleemosynis compensabit. vota Eleemosynarum & abstinentiæ, modo absit scandalum pro plácito faciet.

a c. nisi cum pridem §. ult. de renunc. c. inter corporalia de translat. Communis enim utilitas speciali præponitur, c. Scias 7. quæst. 1. c. quicumque 12. quæst. 4. c. duæ 19. quæst. 2. c. licet de Regul. b Tunc enim siue Ecclesiæ græve fieret præiudiciu, c. clemēs 8. quæst. 1. c. sicut vir. 1. quæst. 1. d. c. magna h. n. t.

XXXVIII.

Clericus beneficiatus ingressum religionis vovens, petitiâ ab Episcopo licentiâ, etiam non obtentâ a similiter votum ultramarinum, tempore passagii generalis, b explere tenetur. Cæteras autem peregrinationes longas, non nisi consentiente Episcopo expediat.

a d. c. licet de Regul. c. beneficium de R. I. in 6. c. cum olim de arbit. c. potuit de loca. & cond. Panor. in c. quod Dei timorem de stat. monach. arg. c. nullus de iure patronat. l. ult. C. de iure emph. b c. ex magna, c. fin. ubi Hostien. & Panor. h. n. t. c. c. presentium 7. quæst. 6. c. admonet de renunc. c. si quis 7. quæst. 1.

XXXIX.

Idem dicendum veniet de Abbate, aut alio prælato regulari, a Religiosi autem subditi voventes aliquid, non impediens religionem vel obedientiam, præsuppositâ voluntate prælati, nisi apertè irritetur b implere tenebuntur.

a c. Ab-

a c. Abbas 18. q. 2. Panor. in c. fin. h. n. t. d. c. licet de regul. & c. duæ 19. q. 2. b c. monacho 28. q. 4. Innoc. Palud. Sylvest. verb. votum 3.

XL.

Filij familiâs, & servi in quibus præiudicarent iis quorum potestati subiecti sunt, vovere non possunt. a Hinc servus vovens ingressum religionis, filius familiâs eleemosynas largas, (nisi habeat castrense vel quasi peculium) b cum ea non sint in eorum potestate, non obligantur.

a Panor. in c. Scriptura h. n. t. S. Th. loco citato. li enim etiam civiliter se obligare prohibentur. l. servi ff. de act. & obligat. l. 1. & seqq. C. an servus proprio. b Eius enim habet liberam administrationem, l. cum oportet, C. de bon. qua lib. l. 1. ff. de collat. l. penul. l. fin. C. qui testam. fac. Inst. §. 1. per quas pers.

XLI.

Sed si contracto matrimonio alter coniugum continentiam voveat, quomodo obligetur ambigitur? Nos inter matrimonij species distinguendum censemus, a cum aliud sit legitimum, quod infideles iuxta suas leges, b aliud ratum, quod Christiani, sed nondum subsequutâ copulâ, c aliud legitimum, ratum, & consummatum, quod etiam subsequutâ copulâ contrahunt.

a Covar. de spons. P. 2. cap. 1. §. 1. n. 4. b c. gaudemus c. quando de divortis. c. c. ex publico c. præterea de convers. coniug.

XLI I.

Legitimum tantum matrimonium contrahentes, si alter eorum ad Ecclesiam redierit, altero nolente nec consentiente, ut alteram ducere, sic & continentiam vovere licite potest, a Legitimum autem & ratum quia per votum solenne ingressus religionis solvitur, idèò illud emittens obligatur. b

a Covar. d. loco Bellarm. lib. 1. de contrac. matri. cap. 12. tom. 2. 3. contrav. c. infidelis, cum 2. seqq. 28. quæst. 1. d. c. gaudemus & c. quâto; i. Corint. 7. b c. verum, & d. c. ex publico de convers. coniug. c. de sponsatam 27. quæst. 2. Concil. Trid. sess. 24. cap. 6. inquires. Si quis

quis dixerit matrimonium ratum, non consummatum, per solennem religionis professionem non dirimi, anathema esto.

X L I I.

Post idem matrimonium contractum, si uterque continentiam voveat, matrimonij vinculum manebit, *a* uterque autem eorum dies vitæ suæ in continentia consumet. Tale quid intercessisse inter B. Virginem & Iosephum, *b* Henricum Imperatorem, & Boleslaum Regem Poloniæ, suasque coniuges *c* pro comperto habemus.

a Concil. Florent. in decreto Eugenij & Trid. d. sess. 24. *b* D. Th. P. 3. quest. 29. Scholastici in 4. dist. 29. & 30. c. Beata Maria. c. genuit 27. q. 2. Luc. 1. vers. 26. & 2. ver. 4. Matth. 1. v. 20. c. Bellarm. lib. 2. de monachis cap. 37. quinta controvers.

X L I V.

Matrimonio consummato uxor in quo præiudicat viro, aut vir uxori, maxime quoad debitum coniugale, vovere non possunt, *a* quæ autem alter sine alterius consensu, dare, aut facere potest, in iis, quin etiam voveat non dubitamus. *b* In eo tamen conditionem viri meliorem esse volumus, ut pro subsidio terræ sanctæ etiam sine consensu uxoris vovere possit, *c* & implere teneatur.

a c. gaudemus de divortijs. c. quod Deo, c. manifestum. c. noluit, ubi gl. 33. q. 5. arg. c. non dicatis 12. q. 1. Neque indicandum est, id fieri contra Deum. c. dixit. 14. q. 5. c. si peccatum 22. q. 1. c. deinde dist. 26. *b* D. Th. 2a. secunda quest. 32. art. 8. Navar. cap. 17. numero 154. Sylvest. verb. Eleemosyna. c. c. ex multa §. in tanta, ubi Hostien. h. n. t. quem casum ut specialem gloss. observare admonet.

X L V.

Quod si alterum coniugum commisisse adulterium contingat, *a* licebit innocenti etiam invito altero religionem ingredi, *b* nisi ipsi reconciliatus fuerit, aut in simili deliquerit. *c* nocens autem poenæ statutz subiacebit *d* accusatus.

a Tunc

a Tunc enim matrimonium (non tamen quoad vinculum) solvitur. Marth. 5. & 19. c. præcepit Dominus, 23. quest. 5. c. dixit, cum aliquot seqq. 32. quest. 1. c. ex literis de divortijs. leg. consensu. C. de repudijs, *b* c. Agathossa, 27. quest. 2. & colligitur ex c. significasti. de divortijs. Arch. in c. plerunque, c. gaudemus. eod. c. constitutus de convers. coniug. c. t. 1. & seqq. 32. quest. 6. d. c. significasti, & aliquot sequentib. de divortijs. l. viro atque ux. ff. soluto matrimonio, l. si ambo, C. de compens. & c. gaudemus de convers. coniug. l. quamvis. C. ad l. lul. de adult.

X L V I.

Sed nec sancte hoc vinculo colligatos viventes, penitus à voto arcere possumus, quin imò si ambo Zelo pietatis accensi, religionem unanimi consensu ingredi *a* voluerint, aut altero eorum ad Episcopatum ascendente, altero religioni sese tradente, *b* januam eis hac in parte apertam esse volumus.

a c. Scripsit nobis, c. sunt qui, 27. quest. 2. c. quod Deo, 33. quest. 5. c. Apostolus, 33. quest. 4. gl. in c. charissimus, de convers. coniug. 1. Corint. 7. Innoc. Sylvest. verb. matrimonium 8. §. 12. c. nuptiarum 27. quest. 1. *b* c. coniugatus, c. sanè, de convers. coniug. ubi gloss. admonet, id non tam facile permitti debere; per eos enim substantia Ecclesiastica deperire solet, c. de Syracusana dist. 28. c. Cathinenses, dist. 61.

X L V I I.

Vno coniugum vovente, aut ingredienter religionem, altero ignorante, vel sciente quidem, & contradicente, vel saltem dissimulante, *a* vel per metum consentiente, *b* licet sibi præiudicaverit, ad alterius tamen postulationem exire, ei que debitum reddere tenetur, *c* si tamen in vita ab altero non fuerit evocatus, non amplius egredi poterit. *d*

a c. Placet

a c. Placet, c. consuluit, c. quidam de convers. cōiug. c. Agathosff. c. si quis 27. quæst. 2. c. una sola 34. quæst. 5. b c. accedens, d. c. placet de convers. coniug. gl. in c. fin. de appellat. l. nihil consensui ff. de Re. Iur. l. non idcirco, c. de iur. & fact. ign. l. quod si l. si quis ff. de dolo. c. d. c. agathosff. c. si vir. c. situ. c. scripsit. 27. q. 2. c. una. c. mulier si. 33. q. 5. d d. c. consuluit. Panorm. in c. 1. & Innoc. in c. quidam de convers. coniug.

XLVIII.

Quid autem dicendum sit, si altero consentiente, in sæculo tamen remanente, aut postea religione ob juventutē egresso, alter etiam evocetur, controvertitur inter DD. nostros. Nobis eorum ratio placet, qui si consentiens fuisset iuris conscius, pro suo placito non posse alterum evocare, asserunt, a Si autem fuisset iuris ignorans & iuvenis, implorato officio iudicis b pereum id petere concedunt.

a arg. c. publicatio, de elect. l. prudentiam ff. de offici. deleg. c. cū in multis de rescript. in 6. Felin. in c. cum olim de re iudic. c. cum sis ubi. gl. de convers. coniug. c. quod semel de R. I. in 6. b gl. in c. qui uxorem 33. q. 5. c. seriatim dist. 32. l. 1. & l. feminas. C. ad Trebellia. l. si probaveris C. si res alien. c. cum universorum de rer. permut. c. inter dilectos, de donat.

XLIX.

Pater quandoque pro filio vovet, dum eum religioni offert a qui non consentiat obligabitur ad manendum, usque ad annos pubertatis b quibus advenientibus faciet quod sibi placuerit, c si non consentiat exhibet quādo voluerit, d Patris autem erit, ei mediata talia proponere, quibus in suo proposito eum permanere faciat.

a Anna Samuelem ablactatum obtulit Deo, c. quicumque 20. q. 1. c. oportet 20. q. 2. b c. illud 20. q. 1. arg. c. accessit. & c. de illis. & c. à nobis de sponsal. impub. c. c. præsens 20. q. 3. c. statuimus, c. postulasti de Regul. c. si in qualibet 20. q. 2. c. Gonsaldus 17. q. 2. d c. cum simus. c. consulti, de regul. D. Th. quolib. 3. q. 5. Nullum enim bonum nisi voluntarium. c. qui sincera. dist. 45. c. quod prapostcrum. 13. quæst. 2.

L. Natu-

L.

Naturæ ordini insitendo, quibus modis solvamur à voto, deinceps dicemus, a Et primum de sitione materiæ; tū defectu conditionis; Deinde irritatione; præterea commutatione, ubi & redemptionem annumeramus; denique dispensatione id fieri posse, asserimus, b

a Prius enim natura est aliquid constitutum quàm solutum, Arist. libris Prior. & Poster. l. ferè quibuscunque ff. de R. I. c. 1. extr. de Regul. l. b passim. Dd. nostri.

LI.

Quoad primum & secundum attinet, definit materia, si id quod votum est, esse desinat, vel absolute, vel respectu voyentis, proindeque si fiat impossibilis, mala, inutilis, &c. quod & de conditione appositâ, dicendum erit. a

a Navar. cap. 12. num. 25. Pan. in c. si verò de iuram. Covar. d. loco, de quo in assertione 27. plura videri possunt.

LII.

Irritatio est annullatio, voti, ex benè placito voluntatis, unde generaliter, illorum omnia vota possunt irritari, qui alteri subiecti sunt, vel in omnibus, vel saltem quoad illam materiam, quam voverunt a nec in eo requiritur causa irritationis, sed sufficit voluntas irritantis.

a Talium enim vota includunt hanc tacitam conditionem, nisi superior contradixerit, arg. c. monacho. 20. quæst. 4. Sylvest. verb. votum. 4. §. 1. S. Th. d. loco.

LIII.

Vota omnia religiosorum professorum, præter votum arctioris religionis, à prælato a Impuberum à patre, vel tutore b non tamen à matre nisi sit loco tutoris, servorum à dominis, c uxoris à viro, in quibus est caput mulieris, irritari d possunt. Novitii autem ab irritatione prælati in votis suis liberi erunt, poterunt tamen suspendi, maximè in iis, quæ impediunt exercitia probationis.

a c. sane, c. licet, de regul. c. duæ sunt 19. quæst. 2. Angel. Shottus, Navar. D. Th. d. loc. idque ex sola dispositione iuris. b c. mu-

D lier

lier 22. quest. 2. c. ad nostram de regul. c. is qui, de regul. in d. arg. l. pupillus ff. de act. & obl. l. quod pupillus ff. de condict. indeb. c. Panorm. in c. scriptura h. n. t. c. Shotus lib. 7. quest. 3. Art. 1. Palud. dist. 38. quest. 4. art. 2.

LIV.

Sed hic gemina controversa apud Dd. nostros occurrit questio, altera. Vtrum peccet sine omni causa votum alterius irritans, altera; Vtrum in votum consentiens possit illud iterum irritare, nos à longè controversiam intuentes, primum saltem venialiter peccare, *a* alterum post præstitum consensum iterum revocare posse, *b* affirmabimus.

a Deuter. 3. vers. 16. Potestas enim conceditur ad arbitrium boni viri c. privilegium 11. quest. 3. l. in proposita. & seq. ff. pro socio b Palud. in c. charissimus de convers. coniug. Caiet. Navar. num. 61. Shotus idque auctori. D. August. quest. 59. in nu. asserentis, uxorem non amplius teneri voto, si vir contradixerit etiam si ante consensisset.

LV.

Sed nec illa difficultate caret, Num expirante potestate irritantis, teneatur votum implere? Nos quatenus vovit quidpiam sui juris, quod ab altero irritari nequivit, *a* affirmabimus. Hinc uno conjugum vovente principaliter ingressum religionis, si postquam ab altero revocatus est, ejus potestate reddatur solutus, non amplius religionem ingredi, *b* continentiam tamen servare tenebitur.

a c. quidam, c. placet de convers. coniug. c. cum ad monasterium de statu monach. Vbi Pan. dicit illam hic regulam valere si non valeat quod ago ut ago, valeat ut valere potest. b Obligatio enim semel extincta non amplius reviviscit, l. si unus §. sed si ff. de pactis. l. electio ubi gl. ff. de nox. ac.

LVI.

Communitio, est voti emissi ab una materia, ad alteram translatio, vel annullatio obligationis voti cum ligamine ad aliquid aliud faciendum, *a* Vbi & redemptio includitur, dum

dum pro eo quod aliquis ex voto facturus esset, quidpiam dandum venit. *b*

a Mandatum enim Domini & votum pari passu ambulant, illud autem potest adimpleri per aliud equipollens, c. innocens 24. qu. 2. arg. contrario c. quia iuxta 5. quest. 6. c. 1. 23. quest. 5. b c. quod super his §. unde c. magna. prope finem h. n. t. c. quia diversitatem, de concess. prebend.

LVII.

Commutare potest unusquisque suum votum propria autoritate, in id quod constat evidenter esse melius, *a* quod si non constat de meliori, aut tantum æquale appareat, ad id superioris autoritate juuabitur, *b* neque in utroque necessitatem causæ intervenire, sed sufficere majorem propensionem voluntatis, molestiam, aut fragilitatem aliqujus in explendo arbitramur.

a Magior in 4. dist. 38. quest. 3. Caiet. Navar. Sotus Covar. in c. quamvis P. 1. §. 3. num. 4. arg. c. pervenit de iureiur. & d. c. quia iuxta, & c. 1. 23. quest. 5. b c. magna h. n. t. c. 1. de rer. permut.

LVIII.

Omnia vota à nobis emissa, aut ab aliis imposita in ingressum religionis commutari posse. *a* Vota realia facta in favorem Ecclesiæ V. g. Franciscanorum, posse in melius commutata applicari Ecclesiæ V. g. Capucinatorum, ante acceptionem. *b* Superiorem habentem potestatem ordinariam dispensandi, vel delegatam, habere etiam commutandi, *c* non tamen vice versa affirmamus.

a c. scriptura h. n. t. c. licet. c. sane, de Regul. S. Th. d. loc. c. quibus aliquando, de penit. dist. 1. & d. c. pervenit, c. admonere 33. quest. 2. arg. l. Grace ff. de fideiussori. b Caiet. tom. 2. opusc. 11. quest. 3. arg. c. ex parte de censibus, & l. illud C. de SS. Eccles. c. Comar. de pactis P. 1. §. 3. num. 10.

LIX.

Dispensatio generaliter sumpta, est rigoris juris per eum ad quem spectat misericors & Canonice facta relaxatio, *a* Quantum autem ad propositum nostrum attinet, est obli-

gationis voti, autoritate Ecclesiasticâ, ex rationabili causa, facta annullatio: *b*

a *gl. in c. ut constitueretur, dist. 5. verbo detrahendum, c. non satis, dist. 86.* *b* *Hosliensis Sylvest. verbo dispensatio, §. 1. & colligitur ex c. didisti, c. dispensationis, c. necessaria, l. qu. 7.*

L X.

Vt dispensationi sit locus, obligatio primum eius cum quo dispensetur, *a* deinde superior legitimam potestatem habens, tum rationabilis causa requiritur, *b* quæ si abfuerit, aut falso introducta fuerit, non dispensationem, sed dissipationem dici, nec cum quo dispensatur tutum in conscientia esse posse putamus. *c*

a *Quod enim non est, super eo dispensari non potest, c. ad dissolvendum, de sponsal. impub.* *b* *c. 2. de filiis Præsb. in 6. gl. in c. ad audientiam de rescriptis, c. non potest de prabend. in 6. & in c. 2. de schismate, ubi plenè Dd. nostri. Innoc. in c. cum ad monasterium, Pan. in d. c. non est. h. n. t.* *c* *c. ex parte, de officio ordin. c. cum pro causa, de senten. ex com. gl. in d. c. non est voti.*

L X I.

Causarum ex quibus dispensatio fieri possit, tum hæc *a* tempus, utilitas, qualitas personæ, meriti, scientiæ, necessitas, scandalum multitudinis, *b* tum aliæ ex arbitrio boni viri iudicatæ, *c* quibus cum dispensari possit numerantur.

a *c. necessaria, c. pro remedio, l. q. 7. c. fraternitatis, distinct. 34.* *b* *c. ipsa pietas, 22. q. 4. c. tali l. q. 7. arg. l. pen. ff. de in integr. restit. c. ut constitueretur, dist. 50.* *c* *c. domino, dist. 50. c. quanto 2. qu. 5. c. præsb. dist. 82. c. innocens 22. q. 4.*

L X I I.

Causâ rationabili præcedente, in Ecclesiâ est potestas disponendi in obligationibus erga Deum contractis, *a* quæ jure ordinario competit prælatis, cum non sit potestas ordinis, sed jurisdictionis, in foro externo *b* iurisdictionem habentibus.

a *2. Cor. 2. ubi D. Th. & passim. Theologi, colligitur ex c. licet de constit. in 6. gl. in c. cum ex eo, de elect. in 6. c. si quis me, dist. 54. d. c. ut con-*

ut constitueretur, c. licet, dist. 45. c. dispensationis l. q. 7. Vallen. 20. 3. disp. 6. q. 6. punct. 7. *b* *Molina disp. 49. Gail. lib. 1. observ. 17. arg. l. solent de offic. procons. l. qui condemnare, ff. de re iudic. Covarru. lib. 1. var. ref. cap. 4. num. 5. & in c. quamvis §. 3. num. 7.*

L X I I I.

Episcopi poterunt dispensare, in omnibus votis suorum subditorum, præter ea, quæ summo Pontifici reservata sunt; *a* Prælati regularium habentes potestatem quasi Episcopalem in suos, dispensabunt in votis regularium, sicut Episcopus in votis suorum subditorum, *b* secus non. Parochus ne quidem in articulo mortis id sibi usurpare poterit, absolvet tamen à transgressione voti poenitentem.

a *c. nuper, c. cum illorum, de sent. excom. c. hoc videtur 25. qu. 5. c. dilectus, de temp. ord. gl. in c. postulasti, de cleric. excom. c. maiores, de baptis. b* *gl. in Clem. 1. de reb. Eccl. non alien. Innoc. in c. statui- mus, de maio. obed. c. monachum 20. q. 4. c. carnem de consecr. dist. 5. c. cum harum qui furor. rece. Panor. in c. significasti de for. comp. & c. fin. de postulat. prælat.*

L X I V.

Summo Pontifici reservata vota omnia perpetua aliqui dicunt, quibus addunt votum peregrinationis terræ sanctæ, sed communiter quinque hæc ei reservata habentur, Religionis approbatæ, peregrinationis ad limina Apostolorum, ad S. Iacobum Compostellam, ultramarinum seu in terram sanctam & castitatis perpetuæ. *a*

a *Doctores nostri communiter.*

L X V.

Quibus addemus votum solenne castitatis, in quo solum summum Pontificem, ex causa publicæ utilitatis dispensare utque matrimonium contrahat concedere posse, *a* idque de facto cum pluribus fecisse, *b* affirmabimus.

a *Passim Canonistæ, teste Navar. cap. 12. num. 77. & plerique Theologi Richard. Palud. Schothus in 4. distinct. 38. art. 9. quest. 1. & alij recentiores.* *b* *cum Rege Aragoniæ. cum Rege Poloniæ Casimi-*

*ro. cum Constantiâ filiâ Regis Sicilia, ut nuberet Henrico 6. ut refert
Platina in vitâ Galestini tertij, & plerique alij.*

P A R E R G A.

I.

Nemini seipsum licere directè & ex intentione, sine di-
vinâ authoritate, occidere.

I I.

Tyrannum titulo, hoc est, qui absque jure, vi Principa-
tum occupat, pro defensione innocētum, à quovis privato
occidi posse.

I I I.

Judicem laicum ne incidenter quidem, de causis matri-
monialibus cognoscere, & judicare posse.

I V.

Specialem inquisitionem, contra criminosum, præce-
dente infamiâ, judicem instituere posse, Affirmabimus.

F I N I S.

